

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FORENING & MUSEUM

Nr. 3 / 2019

Hvem skal fortælle Helsingørs historie i fremtiden?

Problemerne for Helsingør Kommunes Museer giver anledning til mange bekymringer.

Museet mangler 3 faglige medarbejdere, der har søgt og fået andet arbejde. Højest en af stillingerne bliver genbesat i slutningen af 2019 eller i 2020.

Helsingør Kommunes Museer består af Bymuseet, Værftsmuseet, Skibsklarerergården og Flynderupgård. Derudover står museerne for det populære Sundtoldsmarked. Alt dette skal drives med et budget, der er beskåret med 1,2 mio. kroner siden 2014.

Ifølge pressen skulle Helsingør Kommune ligge i toppen, når det gælder kultur. Men det gælder i hvert fald ikke i bidrag til Helsingør Kommunes Museer.

Helsingør er historisk set en uhyre vigtig by, hvor den lokale historie også er Danmarks historie. Sundtolden, der bestod i over 400 år, bidrog med mellem 4 og 10 % af den danske stats indtægter. På dette punkt er Helsingør unik.

I planlægningen af Sundtoldsmarkedet 2019 mangler vi en organisator fra Museet. De frivillige er i år villige til at organisere markedet, men de kan ikke blive ved.

Museet er nødlidende, og jeg håber, at vore politikere forstår det. Jeg ved, at det er vanskeligt med kommunale budgetter. Men økonomien må ikke være en kamp mellem kommunens sektorer.

Bortset fra min overskrift: "Hvem skal fortælle Helsingørs historie i fremtiden?" kan jeg tilføje "Hvem skal organisere Helsingør Bys 600-års jubilæum i 2026?"

Tom Sinding

Forsidebilledet

Indgangen til Strandgade 21, som i 1700-tallet rummede herberget "Norske Løve".

Foto: Kaj Madsen.

FORENING & MUSEUM

Bente Thomsen (ansvh.)
Torben Bill-Jessen
Eva Arnsfelt
Iben Vyff

Tryk: **Nofoprint, Helsingør**

Forening & Museum

udkommer med 4 numre om året i februar, maj, august og november.

Stof til bladet sendes til bt snekersten@gmail.com

Helsingør

Museumsforening

Formand: Tom Sinding
Næstformand: Torben Bill-Jessen
Kasserer: Flemming Jensen
Maibritt Bager
Charlotte Fenger
Ingrid Dora Jarnbjer
Elisabeth Thorsen
Bente Thomsen (suppleant)
Eva Arnsfelt (suppleant)

Foreningens

hjemmeside:

www.helsingormuseumsforening.dk

Kontingent for 2019
225 kr. for enkeltpersoner
275 kr. for par
575 kr. for firmaer
Betaling kan ske på:

Reg 2255 konto 1905639169
eller ved henvendelse på
Helsingør Bymuseum,
Sct. Annagade 36

Barnemordet i Helsingør 1721

Af Karl-Erik Frandsen

Bente Catrine fra Skåne

Kirkebogen for Skt. Olai (opslag 176) 2. februar 1721 fortæller: Begravet Bente Catrine hendes barn, som hun selv dræbte, straks det var født. Hun tjente i Norske Løve. Det var en dreng og blev begravet på Ny Kirkegård. Hun blev straks fængslet men eschaperede af sin arrest.

Justitsprotokollen (Bytingets tingbog) fortæller fra opslag 395 mandag den 3. februar Anno 1721 hele (eller næsten hele) historien.

Bytinget blev ledet af byfogeden Gregers Hvid og Jochum Møller byskriver, der skrev en temmelig letlæst skrift. Tinget bestod ellers af 8 stokkemænd.

Første Ting

For retten fremkom prokurator Peter Bredal, som efter øvrighedens anordning var befalet på rettens vegne at "saggive" og tiltale et her i staden arresteret quindemenneske nafnlig Bente Catrine Olufsdatter for en hendes begangne Misgjerning den 27. Januar sidstleden. Hvortil hun her i dag er indstævnet efter en skriftlig kaldelses indhold, som af de ordinerede varselsmænd edelig blev produceret, læst og udi Acten skal vorde tilført så lydende: (mangler).

I lige måde blev mundtligt indstævnet borgerne Jacob Jacobsen med hustru (værtspær i Norske Løve) og tjenestepi-

gen Lisbeth Andersdatter, Anne Peder Olsens, barbererne Christopher Mejer og Johan Samuel Schrøder samtlige deres edelige forklaring at gøre.

Bente Cathrine blev forhørt af Bredal om hendes person: Hun var født ved Malmø i en bondeby Tygelsjø, hvor hendes fader boede og var bonde og "Rustholder" ved navn Ole Jensen. En rustholder var ejer af en gård og forpligtede sig til at stille med en rytter og hest i tilfælde af mobilisering.

Hun er 28 år. Hun har aldrig været gift og har været her i byen i 8 år, og hun var to år forhen i København. Straks hun kom til Danmark, blev der tillukket mellem Danmark og Skåne (som følge af Store nordiske Krig). Hun tjente først på Østergade hos en perlestikker, hvor hun blev ét år. Siden var hun hos en lystestøbers enke på Gråbrødretorv.

Derfra kom hun til en snedker, som også var møller i Usserød i Hørsholm amt, hvor hun dog kun var ½ år. Så tog hun til Helsingør, hvor hun fik tjeneste hos generalmajor von Skifter på Kronborg og derpå et halvt år hos kommissær van Deurs. Derfra igen til von Skifter ½ år og senere til borger Peter Cornelius Schantz, hvor hun tjente hele 3 år. Herpå til købmand Jens Beck ½ år. Nu rejste hun tilbage til København, hvor hun forblev ½ år "på sin egen hånd" hos en kaptajn-løjtnant Sten Brun, med hvem hun var beslægtet. Igen kom Bente Catrine til Helsingør hos Zacharias Farben, og efter ½

Strandgade 21, hvor "Norske Løve" lå. Ejendommen blev stærkt ombygget omkring 1830.
Foto: Kaj Madsen.

år derfra til værtshuset Norske Løve (Strandgade 19-21). Her tjente hun forskellige ejere, indtil husets ejer siden Mikkelssdag 1720 (29. september) blev skipper Jacob Jacobsen, og der har hun været siden.

Bente Cathrine var altså en ung kvinde, der havde prøvet livet som tjenestepige i forskellige miljøer i Nordsjælland og København. Selv om hun har væ-

ret mange steder, er der dog ingen tjenesteperiode under det normerede halve år; der er en enkelt periode på 3 år, og hun vendte tilbage til tidligere arbejdsgivere.

Det skal bemærkes, at de egentlige lovpligtige skudsmålsbøger underskrevet af husets overhoved først blev indført 1833, og direkte påspurgt svarede Bente Cathrine, at hun ingen pas, skudsmål

eller vidnedsbyrd havde med sig hverken fra Skåne eller Sjælland, så vi har ingen mulighed for at kontrollere Bente Catrines udsagn. Men hun kan ikke have været helt umulig, og hendes adfærd var sikkert den samme som andre unge pigers på den tid.

Forhøret

Det egentlige forhør om mordet blev på Bytingets vegne foretaget af prokurator Peter Bredal. En prokurator var en mand, der havde gennemført en kort juridisk uddannelse, og var godkendt af magistraten (borgmester og råd) til at føre sager for Bytinget. Det var hyppigst private økonomiske stridigheder (ejendomshandel, arv o.s.v) mellem to personer, hvor to prokuratorer førte sagen for hver sin part, og hvor dommen blev afsat af Bytinget. Men her var det altså en offentlig straffesag, hvor Peter Bredal optrådte som byens anklager og undersøger selvfølgelig mod et vist honorar.

Han begyndte med at spørge den anklagede:

Er det rigtigt, at hun de sidste 6 år har avlet 6 børn, som for kort tid siden i en tryksag er udkommen, og at de alle er omkommet? Hun svarede, at hun ikke har født noget barn, førend det som den 27. januar af hende er født og kom til verden. Der må altså være hentydet til et flyveblad eller skamskrift om hende, som jeg dog ikke har kunnet finde.

Hvad var faderens navn? En norsk skipper fra Bergen, som hed Daniel. Af statur var han en liden lav karl. Mager af ansigtet og koparret. Bar en brun ”per-ruque”. Han var med sit skib her i by-

en og logerede på Norske Løve. Barnet blev avlet mellem påskedag og pinsedag 1720. Skipperen var ikke længe i byen end et par dage efter undfangelsen.

Af hvad årsag har hun undladt at kalde ”de ordinerede Midler der til Hielp”? Hun svarede, ”at det var hendes forseelse, at hun ey sig deraf har betient. Og overkom det hende saa meget hastig, at hun ey selv knap vidste deraf.” Hermed menes utvivlsomt, at hun burde have tilkaldt en jordemoder.

Har hun selv dræbt det fødte drengbarn? Hun svarede med god samvittighed, at hun ikke havde lagt hånd på det nyfødte drengbarn, såsom det var dødfødt. Hun forklarede, at da hun var gået op på loftet, kom veeerne over hende. Hun tog et på loftet liggende gammelt uldklæde, som lå ved skorstenen. Det lagde hun over en hel otting, som hun satte sig på, og i det som hun blev forløst, faldt barnet tillige med klædet ned i ottingen. En otting er et fad, som kan rumme 1/8 tønde øl, smør eller sild.

Mærkede hun ikke liv i barnet? Nej og heller ikke de sidste 8 dage, men nok tidligere.

Hun har altid nægtet over for sin madmoder, at hun redte til barsel. Hvad havde hun tænkt sig at gøre med barnet? Hun havde tænkt sig at svøbe det i uldtæppet, men hun var fra sig selv og *Altererit*.

Bredal ville nu ikke forhøre hende mere, men fremstillede hendes madmoder Maria Jacob Jacobsens.

Hendes beretning lød i hovedtræk således: I dag 14 dage, som var den 27.

Anna Queens Stræde. Ejendommen til højre er baghuset til "Norske Love". Kilde: Laurits Pedersen.

januar klokken 11 kom Bente Catrine ned fra loftet, og hun så syg ud. Så gik vidnet med sin mand og Bente Catrine op på loftet med et tændt lys. De fandt barnet bag ved skorstenen i en uld pjalt. Bente Catrine sagde til sin madmoder, at hun intet havde gjort ved barnet. Så gik de ned, og hendes mand gav straks øvrigheden

til kende, hvad der var sket i hans hus. Jacob Jacobsen gentog hustruens forklaring og tilføjede, at de søgte længe på loftet og kom op på det øverste loft, hvor der stod en hel otting, som han lagde ned på gulvet og i det samme fornam klædet, som lå i ottingen, hvilket var gammelt og uldent, og at et barnehoved stak ud af klædet. Han sagde til Catrine: "I haver gjort ilde, og her har vi fundet, hvad vi omsøgte." Medens manden og konen søgte på loftet, vedblev Bente Catrine at nægte, at der var noget.

Derefter klappede Bente Catrine Maria på skulderne og bad om, at hun ikke ville bringe hende i ulykke. Maria svarede: jeg kan det ikke dølge (skjule), også selv om det var min egen søster, og gik så hen og gav det tilkende for øvrigheden.

Den anden tjenestepige i huset, Lisbeth Andersdatter, udtalte, at selv om hun og Bente Catrine sov i samme seng, havde hun aldrig mærket, at hun redte til barsel.

Jordemoderen Inger Bestemands fik den 27. januar ordre fra magistraten til at begive sig til Norske Løve for at syne et barn, som var født i dølgsmål og henlagt på loftet. Sammen med Anne Peder Olsens gik de derhen og mødte Bente Catrine og fik at vide, at barnet lå på loftet. Det gjorde det, og de søgte derpå efter det, som kaldes Efterbyrd (moderkagen), men de fandt den ikke. De bar barnet ned og viste det til Bente Catrine. Der flød blod ud af barnets næse. Kvinderne derpå toede (vaskede) barnet i et trug i gården og bar det ind i stuen til de begge af magistraten

ordinerede kirurger (barberere) nemlig Christopher Mejer og Johan Samuel Schrøder, som derefter undersøgte liget, og som de formodentlig derom selv vil gøre forklaring.

Derpå gik de to kvinder igen op på loftet og denne gang fandt de efterbyrden. De tog den ned og viste den for barbererne, hvorpå de kastede den på ilden.

Bredal bad barbererne om en skriftlig redegørelse, fordi den skulle oversættes fra tysk til dansk, og spurgte Bente Catrine om hun ønskede en forsvarer, hvortil hun svarede nej. Dette er højst unormalt for tiden. Vi kan kun gisne om årsagen dertil.

Bredal bad retten om udsættelse til næste ting, hvor imidlertid den sigtede skulle forblive i arresten (hvor hun havde siddet siden den 27. januar).

2. ting. Datoen oplyses ikke

Bredal som sagsøger Contra den udi Arresthuset siddende Quindesperson Bente Catrine Olsdatter ved sin påstand og irettesættelse efter de førte bevisligheder at indkomme. Han behøver tid til at få yderligere bevisligheder. Sagen udsat i 14 dage.

3. ting. 3. marts 1721

Bredal er endnu ikke færdig med sine undersøgelser, så han får endnu en gang 14 dages udsættelse. Det er ganske normalt, at retssagerne trækker så længe ud.

4. ting. 17. marts 1721

Bredal har fået en udtalelse fra Det medicinske Fakultet i København,

men hvad den går ud på, får vi ikke at vide, lige som indholdet af barberernes attest, og det er jo meget ærgerligt. Bente Catrine har altså tilstået at have født et drengbarn iblandt støv og skarn og i en ulden pjaltet klud henlagt. Prokurator Bredal påstår, at hun har ombragt barnet (hvilket strengt taget ingen af vidnerne har hævdet og Bente Catrine hele tiden har benægtet) Bredal mener derfor, at hun bør straffes efter Danske Lov 6-6-7: "Letfærdige Qvindfolk, som deris Foster ombringe, skulle miste deris Hals, og deris Hovet settis paa en Stage". Hvilket skal confereres med: DL 6-6-8: "Vorder noget letfærdigt Qvindfolk med Barn, og med sin Barnefødsel i Dølsmaal omgaar, og ikke bruger de ordentlige beskikkede Midler, som hende og Fosteret i saadant Tilfald kunde betiene, og samme Barn borte bliver, eller paaskydis (foregives) at være dødt født, eller i andre Maader forkommet, da skal hun agtis saa som hun sit Foster med Villie hafde ombragt." Han håber, at byretten bifalder dette og måske, at hun yderligere skal straffes efter forordningen af 16. oktober 1697. Sagen optaget til dom om 8 dage. Forordningen af 16. oktober 1697: "Om grove Morderes Straf" handlede ikke specielt om børnemord, men om mord under særligt skærpene omstændigheder som en hustrus drab på sin mand eller tjenerens drab på sin husbond. I sådanne tilfælde skulle den dømte ikke alene have hugget hovedet af, men ydermere før dette blive pint på forskellige raffinerede måder og have hugget højre hånd af.

Opslag 445, 24. marts 1721: Dom: som med Bente Cathrine Olsdatter egen bekendelse i retten den 10. februar, at hun den 27. januar har født et barn i dølgsmål og ikke brugt de ordinerede beskikkede midler, som hende og fosteret i sådanne tilfælde kunne betjene, hvorefter hun efter Det medicinske Fakultets betænkning, må agtes som eneste årsag til barnets død.

Derfor bestemmer retten, at hun bør dømmes efter Danske Lov 6-6-7 og 6-6-8 og miste sin hals og hendes hoved at sætte på en stage samt hendes hovedlod til kongen at være forbrudt.

Ovenstående Concept bifalder:

Anders Bussæus, Burghoff, Anders Becker, Gregers Hvid (byfoged).

Kirkebogens oplysning (se ovenfor), om at hun stak af fra arresten, kan ikke verificeres.

Det er vel usikkert, om Bente Cathrine fødte et dødfødt barn, eller om hun ombragte det fødte barn. Desværre kender vi som sagt ikke barberernes vurdering, og jordemoderens fund af moderkagen bekræfter vel bare, at fødslen har fundet sted på loftet samme dag. Så Bytingets dom hviler tilsyneladende på et usikkert grundlag. Men vi får mere at vide ved Landstingets behandling af sagen nedenfor. Selv om hun konsekvent benægter at have dræbt barnet, så taler det mod hende, at hun ikke frivilligt vil vise sine værtsfolk, Maria og Jacob Jacobsen liget af det lille drengebarn, og hårdnakket hævder, at der ikke er noget at finde. Men det lå der altså bagved skorstenen.

**Sjællands Landsting. Justitsprotokol.
1721-1734 opslag 12
Sagen anmeldt den 23. april 1721.
Prokurator Peter Bredahl
Contra
Bente Cathrine Olsdatter.**

*Christian 5.s Danske Lov fra 1683.
Billedkilde: Rigsarkivet, Tom Jersø.*

”Delinquenten Bendte Cathrine Olsdatter har ikke alene her under Retten men endog her før Retten godvillig bekendt, at hun den 27. januar på hendes Madfader Jacob Jacobsens loft i dend Norske Løve har født i Dølsmaal, og ikke dertil de ordentlige beskikkede midler brugt, som hende i sådanne Tilfælde kunne betiene.

Da hun kom ned fra loftet, bemærkede hendes madfader og madmoder, at det med hende ikke var ret fat. De fandt på loftet barnet liggende i en otting med en gammel ulden klud liggende. Jordemoderen og en anden kvinde konstaterede, at barnet var dødt på loftet, og de to badskærere (barberere) såvelsom Facultas Medica forklarede, at Halsen var af leed paa Barnet. Og at ingen til bar-

nets død kunde være årsag uden Moderen. Det understreges, at moderen på intet tidspunkt har åbenbaret, at hun havde til barsel (var gravid) og hun har intet til sin befrielse at forebringe, end at barnet skal være dødfødt.

Thi skal hun altså dømmes efter Danske Lov 6-6-7 og 6-6-8 at miste sin hals og sit hoved at sætte på en stage, og bekræftes herved Bytingets Dom. Hun skal betale skarpretteren for Executionen 14 rdl. og al lovlig omkostning. Hvis hun ikke selv kan betale, betales udgiften af amtet.

Ringsted den 28. maj 1721

P. Eggers O. Bornemann

Landsting. I forbindelse med Danske Lov fra 1683 blev der indført otte landsting. Kilde: Danmarks Riges Historie (1896-1907)

Det er altså så heldigt for os, at Landstinget har haft de dokumenter fra barbererne og Det medicinske Fakultet, som ikke var indført i justitsprotokollen fra Helsingør. Det skal bemærkes, at Bente Cathrine klart har indrømmet, at hun har født i dølgsmål på loftet, men hun har på intet tidspunkt tilstået, at hun har dræbt den lille dreng. Herimod taler unægtelig, at både barbererne og Det medicinske Fakultet (hvortil li-

get altså må være blevet bragt) erklærer, at barnets hals var af led. Det er meget underligt, at denne helt afgørende observation ikke kom frem for Bytinget men først for Landstinget.

Det mærkeligste ved sagen er vel, at Bente Cathrine har kunnet holde det hemmeligt, især overfor den anden tjenestepige i Norske Løve som hun delte seng med, at hun var gravid.

Hvorvidt Bente Cathrine havde begået overlagt mord på sin nyfødte dreng, skal jeg overlade til læserne at dømme.

Jeg ved selvfølgelig heller ikke, hvordan samfundet i Helsingør havde reageret, hvis den lille dreng havde overlevet. Hun skulle i hvert fald betale en bøde på 6 rdl. til Byfogeden, og hvis ikke hun kunne det, skulle hun en tur i arresten på vand og brød. Men det var trods alt ikke nogen dødsstraf. Bente Cathrines eget udsagn om, at hun kom i panik, er nok det nærmeste, vi kan komme en forklaring.

Vi ved heller ikke, om Bente Cathrine blev henrettet eller ej. Men det er i hvert fald påfaldende, at der i de reviderede byfogedregnskaber i Rentekammerets arkiv er flere regnskaber over skarprettere, der har fået løn for at henrette dømte forbrydere, men Bente Cathrine nævnes ikke.

Hvis nogen af læserne skulle finde supplerende oplysninger om sagen, vil jeg være meget taknemmelig.

Karl-Erik Frandsen

Lektor emeritus, dr. Phil.

Mail: frandsen@hum.ku.dk

Tlf. 29 42 46 81

Da Kronborg var ved at lukke og slukke

Af Jørgen Lind

Beslutningen om at lukke Helsingørs garnison gav rystelser i byen for 109 år siden

Et Kronborg uden garnison, et Helsingør uden soldater. Det var et fremtids-scenarie, som rystede folk for et århundrede siden.

Under min gennemgang af nogle dagblade og magasiners årgang 1910 faldt jeg tilfældigvis over en artikel, hvis overskrift fangede min interesse: "Helsingør mister sin Garnison". Artiklen stod i ugemagasinet Krig og Freds udgave for 29. december 1910, og her blev læsere i alle dele af landet delagtiggjort i helsingoranernes forestående ulykke. At forsvaret agtede at rømme Kronborg og dermed gøre sig skyldig i, at både slottet og Helsingør stort set kunne lukke og slukke.

I vor tid, hvor det danske forsvar er reduceret til en håndfuld mølædte F16-jagere og Vedbæk Pigegarde (som erhvervsmanden Asger Aamund udtrykte det fornylig), har man måske vanskeligt ved at forstå, hvilken enorm betydning tilstedeværelsen af militære styrker havde for et bysamfund i gamle dage. En garnison med mange hundrede soldater og officerer gav gode indtægter til mange af byens borgere, men nok så vigtigt var den militære

tilstedeværelse for byens selvfølelse. Den 109 år gamle artikel i Krig og Fred lyder:

Helsingør mister sin Garnison

"Det har været en næsten bevæget Scene i Helsingørs Byraad, da Borgmester Lyngbye forrige Torsdag oplæste Meddelelsen om, at Helsingørs Garnison skulde ophæves. Borgmesteren tilføjede, at han havde fundet det fornødent at skaffe sig Bekræftelsen herpaa, og at han gennem Telefonen havde faaet denne Bekræftelse af Krigsministeriets Direktør, som udtalte, at naar de fornødne Kasernebygninger var rejste, antagelig om et par Aar, vilde Flytningen blive fuldbyrdet [...].

Kronborg anvendtes 1785-1923 primært som kaserne. Billedet her (fra Krig og Fred 29. december 1910) viser tropper af Helsingørs garnison på march.

De Overvejelser, der har ligget til Grund for den trufulde Bestemmelse, unddrager sig ifølge Sagens Natur offentlig Drøftelse. Byens Bestyrelse [Udtrykket er Borgmester Lyngbyes] maa selvfølgelig for en stor del tilskrives Tanken paa det ikke ringe økonomiske Tab, som derved paaføres en stor Del af de næringsdrivende.

Men man har Lov til at antage, at det Indtryk, Meddelelsen har gjort i Helsingør, ogsaa maa tilskrives Følelser af en anden Natur. Saa længe dansk Militærmagt kan regnes tilbage, har Kronborgpynten været en af vore Forposter. Frederik II.s Slot var kun en Afløser af det gamle Værk Kronen, og Kronværket er endnu den officielle Betegnelse for de Fæstningsværker, der – om end uden militær Værdi i vore Dage – staar som talende Beviser paa Datidens Opfattelse af, hvad man maatte gøre for at værges sit Land. Artilleri, Rytter og Fodfolk har udgjort Befæstningen gennem vekslende Tider, og blandt meget Andet kunde Ægteskabsstatistikken og Kirkebøgerne vise, hvor nøje Garnisonen og Befolkningen har været knyttede til hinanden.

At selve Slottet i begyndelsen af forrige Aarhundrede blev indrettet til Kaserne, hvorved bl.a. den herlige Riddersal blev ødelagt ved at deles i to Etager, var en Vandalisme, som vel knapt staar til at gøre godt igen. Kan det lade sig gøre at bøde herpaa ved at bringe Slottet tilbage til en værdigere Skikkelse som nationalt Mindesmærke, vil det være en Lysside ved Garnisonens Forflyttelse. Det synes i saa henseende et værdigt Forslag at benytte det som krigshistorisk Museum”.

Et nyt liv for Kronborg

Artiklens sidste betragtninger – at man måske kunne finde en ny og anderledes anvendelse for Kronborg – er interessante, for sådan gik det jo. Kun godt fire år efter at artiklen blev offentliggjort, åbnede Handels- og Søfartsmuseet, og det forblev som bekendt på slottet lige indtil 2012.

”Kronborg set fra Sundet”. Foto i Krig og Fred 29. december 1910.

Da museet rykkede ind, blev der også rådet bod på fortidens vandalisme, og Nordeuropas længste riddersal blev gendannet.

Hvad angår den militære tilstedeværelse på Kronborg og i Helsingør, kan vi slutte med at konstatere, at i april 1911 rykkede 22. Bataillon fra Helsingør til Kastellet i København. I 1924 forlod militæret helt selve slotsbygningen, og de følgende årtier var der kun begrænset personel tilbage. I 60’erne - under Den kolde Krig - var Kronborg en militær kystudkigspost, der holdt vågent øje med den sovjetrussiske skibstrafik. Først i 1991 rykkede militæret fuldstændig ud af slotsområdet.

I dag møder man kun uniformerede Jens’er på Kronborg, når soldater og officerer fra Danske Artilleriregiment i Oksbøl kommer til byen for at afgive salut fra flagbastionen.

Museumstur til Skåne lørdag den 31. august 2019

Mødested: Scandlines terminal ved billetsalget kl. 8.15.

Husk pas eller gyldigt EU kørekort

I år går turen igen til Øster Göinge herred.

Første stop er Finja Kirke, som er fra 1100-tallet. På østvæggen mod koret er der kalkmalerier fra 1140'erne. Døbefonten er samtidig med kirken.

Næste stop er Gumlösa Kirke. Den blev indviet af biskop Absalon i 1192. Det er også den første fase i teglstensbyggeriet i Danmark. Der er en meget fin døbefont, som er samtidig med kirken.

Frokosten bliver på Øster Göinge golfklub.

Bagefter kører vi til Sporrakulla gård, som er omtalt så tidligt som i 1584.

Her kommer en lokal historiker og fortæller om gårdens historie.

Efter frokost kører vi til Svarta Bergen-Hægghults stenbrud, som er et enormt krater i landskabet efter over hundrede års brydning af sort diabas. Stenbruddet er verdens største sorte diabasstenbrud. Her skal vi drikke eftermiddagskaffe. Vi får også en guidet tur i området i bussen.

Sidste seværdighed bliver Rosendal herregård, som vi ser udvendig. Her får vi øl og vand, inden vi kører tilbage til Helsingborg til færgen.

Mødested: Scandlines terminal ved billetsalget kl. 8.15.

Pris for medlemmer: pris 470 kr.

incl. færebillet, frokost, kaffe, entré samt øl og vand.

For ikke-medlemmer er prisen 520 kr.

Tilmelding til Elisabeth Thorsen på telefon 2421 7982 eller e-mail elisabeth.p4@gmail.com senest fredag 23. august. Tilmeldingen er bindende.

Elisabeth Thorsen og Ingrid Dora Jarnbjer
Se mere detaljeret program på hjemmesiden.

Vi forbeholder os ret til ændringer.

Foredrag

Helsingør Museumsforening arrangerer i vinteren 2019-2020 seks foredrag. De begynder alle kl. 14.00 og foregår i Smedenes Hus, Strandgade 46, Helsingør

Lørdag den 28. september

Birgitte Jørkov:

Helsingør — historie og historier

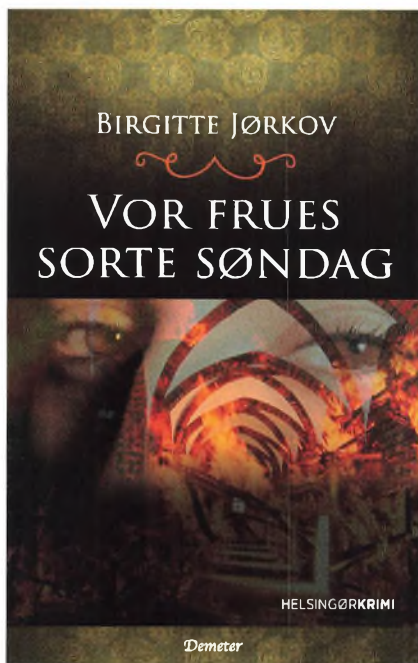
Birgitte Jørkov, f. 1946, er historiker og forfatter. Hun har skrevet flere historiske romaner, blandt andet fire som foregår i Helsingør i senmiddelalderen (Vor frues sorte søndag, Når himlen falder ned, Vesten for Øret og Døds-synder).

Helsingør har en enestående historie. Den skylder vi byens beliggenhed ved den snævraste del af Øresund. Det var her opkrævningen af Sundtolden blev lagt i 1420erne – det blev byens skæbne på godt og ondt.

Birgitte Jørkov er faghistoriker og mente derfor i mange år at den historiske roman var noget skidt. En roman er

en roman, og en roman kan aldrig give historien i alle dens facetter. Alligevel kom hun til at skrive en enkel historisk roman der foregik i byens vilde barndom midt i 1400-årene. Men stoffet, byen Helsingør, greb hende, og der kom flere romaner med byen som den egentlige hovedperson.

Foredraget vil handle om hvordan man arbejder med det historiske stof når det skal omsættes til en fiktiv historie – som er det rene løgn og latin – og alligevel bevæge sig inden for den faghistoriske ramme.

Foredrag

Lørdag den 26. oktober *Ambassadør Michael Zilmer-Johns:* Fra puslingeland i smug til global krigsførende nation

Selv om den traditionelle neutralitetspolitik blev opgivet med Danmarks indtræden i NATO i 1949 var Danmark stadig i mange år meget tilbageholdende med at deltage militært i internationale operationer. Vi bidrog kun til FN's fredsbevarende operationer med begrænset risiko for de udsendte soldater. Med Golfkrigen i 1990 begyndte en ny æra, hvor Danmark blev stadig mere villig til at engagere sig militært og til at acceptere en høj ri-

I Afghanistan.

Helmand-provinsen 2010.

siko for de udsendte soldater. Ambassadør Michael Zilmer-Johns har bl.a. som udenrigsrådgiver for statsminister Anders Fogh Rasmussen og direktør for udenrigspolitik fulgt denne udvikling på første hånd og vil fortælle om udviklingen med hovedvægt på Irak, Afghanistan og Libyen.

Lørdag den 5. oktober kl. 11: Den kolde krig i Smørhullet

Rundvisning, baggrund og gode historier i og omkring bunkeren i Smørhullet.

Bunkeren blev indviet i 1954 og skulle for alvor tages i brug, hvis den kolde

**Lørdag den
30. november**
**Gorm
Tortzen:**
**Nyt om
Christian 4.s
skoledage**

Prins Christian var en meget flittig elev. Fra han var seks og ti år frem (1583-1593) fik han undervisning i en mængde fag. Et af fagene var sprogfærdighed i datidens internationale sprog latin, og der er bevaret over 800 stile fra den lille prins. De er skrevet som breve til familie og venner og giver et helt enestående billede af drengen og hans udvikling under streng luthersk tugt af hans lærer Hans Mikelsen.

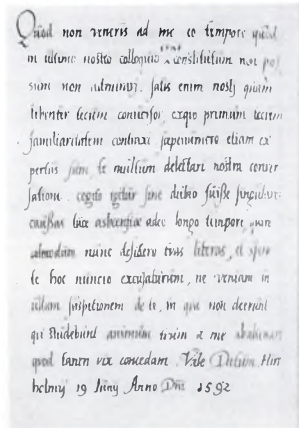
Brevstilen er for de flestes vedkommende skrevet først på dansk og så på latin. De fortæller om hans hverdag og om spændende historier, han har opsnappet, når han lyttede til de voksne

krig blev varm eller i tilfælde af omfattede katastrofer og alvorlige nødsituationer. Den er på godt 120 m². Læs mere i Forening & Museum nr. 4, 2018.

Mødested: Umiddelbart til højre for Århusvej 69, Helsingør – bunkeren be-

eller læste om berømte kongelige forbilleder. I præsentationen vil jeg lægge vægt på den store del breve, som har umiddelbar forbindelse med Helsingør og Kronborg.

Gorm Tortzen er lektor i græsk og latin ved Saxoinstituttet, Københavns Universitet. Tidligere lektor på Helsingør Gymnasium.

*Stil skrevet af
Christian 4.
i 1592.*

Forårets foredrag omtales i næste nummer af bladet.

finder sig under den store mast og indgangen er ud mod Århusvej. Da der er begrænset plads er maks. antal deltagere 20 personer.

Tilmelding fra den 12. august til Bente Thomsen: btsnekkersten@gmail.com eller SMS: 21 25 68 30.

Returadresse: Helsingør Museumsforening
v/ Bente Thomsen, Roret 227, 3070 Snekkersten

I eftersommeren står Helsingør Museerne for en række arrangementer, som det er værd at deltage i.

Lørdag den 24. august kl. 10-16 afholdes det populære Sundtoldsmarked, som genopliver byen som den var omkring år 1800.

Den traditionelle høstfest på Flynderupgård afholdes lørdag 7. september. Der er noget for både voksne og børn.

Kulturnatten foregår fredag 27. september.

Se nærmere på museernes hjemmeside

Høstfest på Flynderupgård. Foto: Museerne i Helsingør.

